

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput III. Alex. III. in Concilio (a) Turonensi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

decisione iugiter se exercent; omnes quaestiones regni difficiles, & nodosa referuntur ad nos, quae cum inter socios nostros in commune auditorium deducuntur, unusquisque secundum ordinem suum sine lite, & detractione ad bene dicendum mentem suam acutit, & quod ei consultius videtur, & sanius, de vena subriore producit. Et ita licite clericos in Senatores, & Consiliarios eligi, docent pluribus relatis Bobadilla in polit. lib. 2. cap. 17. num. 15. Velatom. 2. differt. 43. num. 4. Barbosa lib. 2. voto 89. fere per tot. Solorzanus lib. 4. cap. 4. num. 39. tom. 2. Nec quod dicebamus de utilitate iudiciorum, obstat; nam etsi utilia iudicia sint, possunt tamen & debent exerceri per eos, quibus prohibitum non est, ut clericis prohibitum reperitur ob specialem rationem supra assignatam.

6.
Dissolvi-
tur secunda
difficultas.

Nec obstat alia difficultas supra adducta, pro cuius solutione varia adduxerunt Interpretes. Hostiensis in summa huius tituli, num. 4. Aufrearius in tract. de potest. sacul. regul. 1. num. 25. docent generalem monitionem, seu denunciationem in Synodo factam trinæ monitionis vim habere, ut in cap. 1. de locato, cap. à nobis 21. de sent. execom. & ita cum procederet in praesenti trinæ monitio, rectè clericus privilegio fori exiit. Sed praeterquam quod doctrina Hostiensis vera non est, ut probat Vela d. differt. 43. num. 35. Eugenius in praesenti non loquitur de denunciatione in Synodo facienda, quia si de ea Pontifex sensisset, expressè juberet, ut denuntiatio fieret in Synodo, quod non fecit; immò tantum iussit praesentem constitutionem denunciari ab Episcopo Sarenfi. Glossa in praesenti verbo Ecclesia, versio. Intellego 3. docet in praesenti praecessisse trinam monitionem; sed malè, cum ex illis verbis, denuncies publice, deducatur, denunciationem in communi esse faciendam: trinæ verò monitio supponit singularem, ac personalem monitionem cuiuslibet clericis, cum in praesenti ageretur tantum de denuncianda constitutione generali: unde merito Glossam reprehendit Panormitanus, lièt eam sequantur Jacobus de Grassis p. 2. decis. lib. 3. cap. 2. num. 29. Narbona in l. 20. gloss. 20. tit. 1. lib. 4. recopil. Aliter textum hunc exponit in extravag. unic. num. 453. post medium, de vita & honest. cleric. Martha de iurisdic. 2. p. cap. 32. num. 34. qui asserit publicam, & generalem admonitionem in hoc textu aequipollere trinæ, ob multitudinem, & incertitudinem clericorum secularibus negotiis se immiscentium, argumento textus in authent. si omnes, C. si minor ab heredit. cap. final. qui matrimonia accusare: nam etsi ea doctrina sustineri possit, ubi Pontifex loco trinæ monitionis, quae aliàs desideratur, ejusmodi generalem admonitionem subrogaret, ut accidit in dict. extravag. unic. in praesenti tamen non exigit illam gene-

ralem denunciationem pro trinæ monitione, sed ut praesens constitutio, quae generaliserat, nota fieret; nec illius ignorantiam clerici dicentis Sarenfis praetendere possent; quod commune est omnium constitutionum, quae de novo eduntur, ut in praesenti textu dicemus; quare talis denuntiatio non in vicem monitionis assignatur. His ergo omissis sententiis dicendum est, in praesenti specie non agi de illa privatione privilegii fori, sed tantum Eugenium statuere, ut si neglecta hac constitutione clerici ministri, seu procuratores laicorum eligantur, & ob fraudem circum pecuniariam commissam causa discutatur coram iudice saeculari, qui de principali causa cognoscit; non defendantur per Ecclesiam: non quia privilegium fori amittant respectu aliarum causarum, sed tantum quia causa illa fraudis admittit circa rem pecuniariam omnino est discutenda cum causa principali coram saeculari iudice. Ideoque tunc per Ecclesiam non defenditur, ut contingit in clerico tutore, seu curatore, sequentibus accipiente à laico, ut late docet alios similes casus resolutis Vela differt. 45. ex n. 67. Nec obstat augmentum huius secundae difficultatis, cui responderi potest, quod quoties clerici amittunt suo facto huiusmodi privilegia fori, & canonis, hoc non provenit ex eorum renunciatione, sed ex delicto; nec tunc huiusmodi privatio ad eorum voluntatem refertur, sed ad dispositionem juris, quod indignum iudicavit illis ab Ecclesia subveniri, per quos constat in Ecclesia scandalum generari, ut ait Eugenius in praesenti; neque eam poenā privationis fori afficiuntur suo arbitrio, sed lege Pontificia; nec facto suo absolute, sed propter factum suum dependenter à iure, ut docuerunt Covar. pract. cap. 33. num. 2. Germon. de sacros. immunit. lib. 3. cap. 15. num. 51. P. Barbosa in l. aha 14. §. eleganter, ff. solut. matrim. Nec dissimile est, quod iure civili contingit in homine libero, qui ad pretium participandum se vendidit passus est. Nam quamvis nemini liceat suā privatā conventionem vel pacto servum fieri, l. conventio 37. ff. de liber. caus. l. liberos 10. C. eod. adeo ut etsi apud iudicem servum se profiteatur, huiusmodi confessio libertati non nocet, l. parentes 22. l. interrogatam 24. l. liberos 39. C. de liber. caus. tamen si ignoranti patiar se vendi ob pretium participandum, in poenam huiusmodi delicti servus manet, l. 1. §. per totum ff. quibus ad libertatem, §. servi, Insin. de iure person. Sic etiam clerici, quamvis propria conventionem privilegio fori, aut canonis renunciare non possint, ex traditis in dict. cap. si diligenti, de foro compet. tamen admitendo delictum, ex quo talis privatio sequitur, privilegium amittunt, non tam propria voluntate, quam juris dispositione.

C A P U T III.

Alex. III. in Concilio (a) Turonensi.

NON magnoperè antiqui hostis invidia infirmata membra Ecclesiae praecipitare laborat; sed manum mittit ad desiderabilia ejus, & electos quoque nititur supplantare, dicente (b) Scripturâ: Elcæ ejus electi. Multorum siquidem casum operari se reputat, ubi pretiosius aliquod membrum Ecclesiae suâ fuerit calliditate detra-

etum, & inde nimirum est, quod in (c) angelum lucis more solito se transfigurans, sub obtentu lugentium fratrum consulendi corporibus, & ecclesiastica negotia fidelius pertractandi, regulares quosdam ad legendas leges, & (d) confessiones physicas ponderandas de claustris suis educit. Unde ne sub occasione scientiæ spirituales viri mundanis rursus actionibus involvantur, & in interioribus ex eo ipso deficient, ex quo se aliis putant in exterioribus providere: per præsentis Concilii assensum statuimus, ut nulli omnino post votum religionis, post factam in aliquo loco religioso professionem, ad Physicam, legesve mundanas legendas permittatur exire. Si vero exierint, & claustrum suum (e) infra duorum mensium spatium non redierint, sicut excommunicati ab omnibus (f) evitentur, & in nulla causa, si patrocinium præstare voluerint, audiantur. Reversi autem in choro, capitulo, mensa, & cæteris ultimi (g) fratrum existant, & nisi forte ex misericordia Sedis (h) Apostolicæ totius spem promotionis amittant.

NOTÆ.

(a) **Turon.**] Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc. tit. cap. 2. & post Concil. Lateran. p. 27. cap. 2. & reperitur textus hic in can. 8. ipsius Concilii: de eo Turonensi Concilio egi in cap. majoribus, de præbend. & præsentis canonis faciendi causam referam infra in cap. super specula: nunc integrum canonem ex ipso Concilio ita restituo.

(b) **Scriptura.**] Job. cap. 39. Abacuch cap. 1.

(c) **Angelum lucis.**] Ut ait D. Paulus 2. ad Corinth. cap. 11.

(d) **Confessiones physicas.**] Id est medicas, unde plerumque Medici Physici dicuntur. Macrobius lib. 7. cap. 15. Medicina autem Physica partis extrema pars est.

(e) **Duorum mensium.**] Communiter repetentes in præsentis, & Germanus lib. 1. animadv. cap. 3. Vela dissert. 4. 5. num. 75. exultant, duos menses in præsentis canone assignari, ut nulla ignorantia intendi possit ab ipsis monachis; quia regulariter qualibet constitutio noviter edita obligat post duos menses à die publicationis, audent. aut facta constitutionis, collat. 5. cap. novem. 45. de sent. excom. l. 2. tit. 15. lib. 8. ordin. ubi Didacus Perez, Morla de legibus quæst. 5. Salas eod. tract. disp. 12. sect. 2. num. 1. de quo bimestri exaudiuntur textum in cap. 1. de concess. præb. lib. 6. ibi: Aut nisi post tempus, intra quod ignorare minime debuissent: nisi aliter cautum sit in ipsa constitutione, videlicet ut ex nunc obliget. Verum pace tantorum virorum existimo in præsentis duos menses non assignari à Patribus Concilii Turon. ut nulla ignorantia prætendi possit à monachis; sed potius eos præscribi, ut religiosi, qui post hanc constitutionem solenniter editam, & promulgatam, juxta tradita in cap. 1. de postul. prælat. & monasteriis exierint ad audiendas leges, vel Physicam, & per duos menses ad monasterium non redierint, ipso jure ut excommunicati vitentur. Spatium ergo hoc duorum mensium monachis præscribitur, seu religiosi extra monasterium de gentibus, & leges, seu physicam audientibus, ut ad monasterium redire possint. Unde Ferdinandus Santarel. de apostas. cap. 2. Suárez de censuris disp. 23. sect. 3. num. 15. Sayrus eod. tract. lib. 3. cap. 33. Gibalinus de censur. in synopsi, littera R. num. 7. docuerunt, monachum, qui intra spatium duorum mensium mutaverit propositum audiendi leges, vel physicam, hanc excommunicationem non incurrere.

(f) **Evitentur.**] Unde hanc excommunicationem ipso jure incurrere, præsentem constitutionem ex-

ponens declaravit Honorius III. in c. final. hoc tit.

(g) **Ultimus fratrum.**] Hoc genus pœnæ, seu pœnitentiæ probavi, & illustravi in cap. de majoris. & obed.

(h) **Apostolicæ Sedis.**] Licet autem hæc dispensatio, ut ille promoveri possit ad altiores gradus Pontifici sit reservata, non tamen absolutio ab excommunicatione, ut notavit Gibalinus ut supra.

COMMENTARIUM.

EX hoc textu, & ex cap. final. hoc tit. ubi ipse innodatur, sequens deducitur assertio: *Religiosi professi, seu præbiteri, qui ad audiendas leges, vel Physicam scholas adierint, excommunicati sunt, & probant eam textus in c. super specula, de privi. tur. cap. 1. hoc tit. cap. cum de diversis, eod. tit. lib. 6. Innocentius II. in Synodo Roman. cap. 6. ibi: [Prava consuetudo, prout accepimus, & detestabilis inolevit, quoniam monachi, & regulares canonici post susceptum habitum, & professionem factam, spreta bonorum magistrorum Augustini, & Benedicti regula leges temporales, & medicinam gratia lucri temporalis addiscunt, &c. Ut ergo ordo monasticus, & canonicus Deo placens in sancto proposito inviolabiliter conservetur, ne hoc ulterius præsumatur, auctoritate Apostolica interdicens.] Innocent. III. lib. 1. epist. 144. apud Sirletum fol. 67. Consonant textus in l. 2. tit. 9. l. 28. tit. partit. 1. Illustrant ultra congestos in præsentis à Barbosa, & Garannas idem Barbosa lib. 3. voto 88. Suárez de censur. disp. 23. sect. 4. num. 16. Azor tom. 3. instit. moral. lib. 12. cap. 13. Haephtenus ad vitam S. Benedicti, lib. 5. tract. 8. disquisit. 7. Thom. Delbene de offic. Inquisit. p. 2. dub. 236. sect. 21. Boëtius Epon. in præsentis, P. Greg. lib. 4. partit. tit. 8. c. 10. Martha de jurisdict. 4. p. casu 168. Lantdmeter. de veteri cleric. lib. 2. cap. 69. & 107. Gibalinus de clausur. disquisit. 2. c. 2. §. 5. & in synopsi littera R. num. 7. Gazaus in not. ad Cassianum collat. 14. cap. 12. P. Mendo de jure academ. lib. 2. q. 30. & 31. Mancinus sacri jur. controuv. disp. 27. Iranzo de protest. consider. 30. Garcia in summa, tract. 1. difficult. 2. dub. 2. Suárez de censur. disp. 23. sect. 3. n. 6.*

Sed pro dubitandi ratione ita in præsentem assertionem insurgo: Tam clericis, quam monachis etiam coram iudice seculari permissum est postulare, cap. 2. ubi probavi, de postul. Ergo saltem ad eundem finem peritia juris civilis illis necessaria est, cum absque illius juris scientia difficile, immò impossibile sit in forensibus causis patrocinium præstare. Accedit, nam tam clericis, quam monachis licet artificium, vel opificium aliquod

honestum exercere, etiam faculare, *c. 1. de celebrat. Missar.* ubi probavi: ergo multo magis illis licebit tam liberales, & præstantes artes, ut jus civile, & medicinam profiteri, cum ex earum peritiâ non solum suæ egestati, verum & pauperibus possent subvenire. Augetur hæc dubitandi ratio primò, nam scientia sacrorum canonum clericis omnino necessaria est, ut probavi in *cap. cum in cunctis, de elect.* sed ad peritiâ sacrorum canonum necessaria est juris civilis scientia, ut docuerunt Trocius, Farinac. & Menochius, & alii apud Barbofam in *cap. final. hoc tit.* Unde prodiit vulgaris parœmia: Leges sine canone valent parum; canones sine lege nihil. Romanus *singulari 654.* Immo ad studium sacræ Theologiæ civilem peritiâ valde professe, post Dianam docuit Cutel. *de præfata libert. Eccles. q. 1. n. 72.* Ergo salutem ad hunc finem, ut rectius percipiatur sacri canones, & Theologiæ scientia, civilis peritiâ non debet prohiberi clericis, ac monachis.

4.
Traditur
ratio deci-
dendi.

Quâ difficultate non obstante vera est supra tradita assertio, cujus ratio exprimitur in præsentitextu, ibi: *Ne sub ea occasione spirituales viri mundanis rursus actionibus involvantur, & in interioribus ex ipso deficiant, ex quo se aliis putant in exterioribus providere.* Cum enim monachorum vita procul debeat esse à negotiis secularibus, ut in præsentititulo passim docetur; ideo illis adire scholas, ibique mundanas leges, & physicam audire prohibetur, præcipue cum illis magis conveniant studia sacræ Theologiæ, & canonum. Ex eadem ratione hanc prohibitionem protraxit Honorius III. ad presbyteros, & alios clericos dignitates Ecclesiasticas obtinentes, in quibus etiam facit quod Justinianus docet in *l. repetita, C. de Episcop. & cleric. consulta, C. de testam.* his verbis: *Aburdum est enim clericis, immò etiam probrosam, si peritos se volint ostendere disceptationum esse forensium.* Unde iuste in præsentitextu, & in *d. cap. final.* monachis, & clericis sub excommunicationis pœna prohibetur scholas adire, ibique leges, seu physicam audire. Peculiaribus tamen privilegiis nonnullis academiis concessum est, ut clerici etiam eas adire possint causâ discendi jus civile, ut nostræ almæ Academiæ Salmant. bullâ quæ refertur in ejus constitutione 27. ubi permittitur clericis, & beneficiatis per triennium juri civili operam dare. Idem studio Pisano concessit Innocent. VIII. in bullâ, quam refert Mancinus *sacri juris controvers. disp. 27.* Idem concessum fuisse Universitati Picaviensi refert Baptista à Sancto Blasio in *rubric. Decreti, num. 78. tom. 1. repetit.* in quibus expressè derogantur præsentitextus, & dicta constitutio Honorii III.

5.
Dissolvi-
tur dubi-
tandi ratio

Nec obstat dubitandi ratio supra adducta, pro cuius solutione sciendum est, valde controversum esse inter Doctores, an monachis, clericisque prohibitum sit studium juris civilis, ita ut non solum publicè illud discere, legesque audire, verum & legere, cathedrasque juris Cæsareum moderari monachis, & clericis interdictum esse docuerunt Hostiensis, Joannes Andreas, & Ancharanus in *presenti.* Idem Ancharanus in *cap. final. hoc tit. num. 3.* Calderinus *consil. 2.* Sylvester verbo *Excommunicatio 9. num. 6.* Rebuffus in *tract. de nominat. q. 5. num. 19.* Menochius *de arbitr. casu 42. n. 34.* Majolus *de irregul. lib. 2. cap. 1. num. 13.* Gambarà *de offic. Legati, tit. de variis ordin. nomin. num. 288.* Mandolius *de signat. gratia, tit. de dispens. ad au-*

diendas leges. Moventur præsentitextu, ibi: *Ad legendas leges, & ex identitate rationis; quia prædicta ratio, ne secularibus actionibus involvantur, æquè militat in legente, ac in audiente.* Unde si eadem ratio militat, idem jus statui debet, *l. que-dam, §. nummulario, ff. de edendo, cap. debitum, de bigamis, cap. nuptiarum 27. quest. 1. cap. si enim 22. quest. 1.* Accedit quia correlativa sunt audire, & docere: Ergo si prohibetur clericis, & monachis jus civile audire, prohibetur & per consequens illud docere, argumento legis finalis, *ff. de acceptil. l. 1. C. de cupressis, lib. 11. de final. C. de indicia viciis, & ab specie lex culpa 8. C. de masib. cap. aliquanti 26. q. 5.* Sed contrariam sententiam, immò non esse prohibitum religiosis, & clericis legere jus civile, ac Physicam, probant plures, quos refert, & sequitur Barbofa *lib. 3. voto 88.* quibus adde Mancinum *sacri juris controvers. dissert. 27. per vot. P. Mendum de jure academi. q. 39. & 21.* pro quibus faciunt primò, quod permillum cunctur omne, quod non invenitur prohibitum, *l. necnon, vers. Quæ clausula, ff. ex quibus caus. maj. l. mutus. §. cum queritur, ff. de procurat. l. 1. §. final. ff. de testibus:* nec prohibitum judicari debet, quod nec sacræ scripturæ, nec positivæ leges prohibent, *cap. lex divina 27. q. 2.* & quod lex non dicit, nec nos dicere debemus, *authent. de nov. eligendis secund. nubend. §. optimi, collat. 1. l. dissonanti, C. de repud. l. illam; C. de collar. & valet argumentum:* Non est ita, quia jure cautum non reperitur, *cap. 2. ne Sede vacante. cap. Romana, de supplend. neglig. extravag. antiqua, de voto, Joannis XXII.* sed non est aliqua constitutio Pontificia, in qua prohibetur clericis, vel monachis docere jus civile, vel Physicam: igitur illis id prohiberi non debet. Quâ opinione retentâ non obstat præsentitextus; nam in eo non agunt Patres de docentibus jus civile, sed de illud audientibus. Nec contrarium suadet verbum illud *Legendas;* nam accipiendum est pro *audiendas,* ut facile ex textus ferè colligitur, & ita acceperunt Honorius III. in *cap. final. hoc tit. in 6.* Alfonso Rex in *l. 28. tit. 7. partit. 1.* ibi: *Physica, ni leyes no suvo por bien santa Iglesia que aprendiese ningun home de religion.* Et ibi: *Los unos que iban à aprender physica, porque pudieffen mantener los frailes en salud, y guarrecerlos quando en fermassen en sus monasterios: è los otros las leyes, porque pudieffen amparar las cosas de sus mismos lugares.* Et ibi: *Que non aprendan ninguno de estos saveres, è si les demandassen licentia para ir à aprender.* Et in *l. 2. tit. 9. partit. 1.* ubi refertens calus, in quibus incurritur excommunicatio à jure canonico imposita, ait: *La onzena es, si algun Monje, è Canonigo regular, è algun cleroico que sea de missa, è otro que aya dignidad è personaje, fue à esuelas para estudiar en physica, è en leyes.* Unde de audientibus, non verò legentibus leges, et audiunt hunc textum plures congesti à Barbofa *d. voto 88.* Mancinus, & Mendus *supra.* Nec obstat militare eandem rationem in legente, ac in audiente, quod negandum est; nam qui scholas adit ad audiendas leges, id facit, ut rursus involvatur actionibus secularibus: sed ille, qui prius scientiam acquisitam docet, non involvitur denno, sed communicat aliis scientiam in se bonam, & necessariam ad regimen orbis terrarum. Quoad clericos illud etiam facit; nam ratio in præsentitextu adducta potius procedit in monachis, quam in clericis, quorum vita laxior est, *c. alia 16. q. 1. è nunquam, de consecr. dist. 5. ibi: Cum illi (presbyteri*

byteri scilicet sæculares] fruuntur suis rebus, ministrant Eccl. adeunt balnea, nunguentia non spernunt, & in omnium flore versantur. Ad quod & ante respondi, & nunc breviter respondeo, me in presenti non de clericis disputare, sed monachum instituere. Nec aliquid facit textus in d. l. cupa: nam procedit in scientia damnata, cujus titulum æqualiter in au-

diente, ac in legente prohibetur. Manet ergo, quod licet monachis, & clericis in presenti prohibeatur audire leges, aut Physicam, non tamen illis prohiberi eas publice docere, & multo magis illis prohibetur non esse privatim studere, & eas discere: unde facillè dissolvuntur supra adducta pro dubitandi ratione.

C A P U T I V.

Ex Concilio (a) Lateran.

Sed nec (b) procuraciones villarum, aut jurisdictiones etiam sæculares sub aliquibus Principibus, & sæcularibus viris, ut (c) justitiarum eorum fiant, clericorum quisquam exercere præsumat. Si quis autem adversus hoc venire tantaverit, quia contra doctrinam Apostoli dicentis: Nemo militans Deo, implicat se sæcularibus negotiis; sæculariter agit, ab ecclesiastico fiat ministerio alienus, pro eo quod officio clericali neglecto fluctibus sæculi, ut parentibus placeat, se immergit. Distinctius autem decernimus puniendum, si religiosorum quisquam aliud prædictorum ausus fuerit attentare.

N O T A E.

1. (a) *Lateran.*] Ita etiam legitur in prima lectione, sub hoc tit. cap. 3. & quamvis Boëtius Epon. in presenti affirmet, non reperiri textum hunc in Concilio generali Lateran. & ita tantum auctoritatem habere ex eo, quia compilatus reperitur auctoritate Gregorii IX. in hoc volumine; tamen reperitur in ipso Concilio, ut jam notavi in cap. 1. de postul. ubi extat alia pars hujus textus.

2. (b) *Procuraciones villarum.*] Hoc est gubernationes oppidorum, vel Rerum publicarum civilium administrationes. Concil. Oxoniense tempore Honorii III. cap. 7. *Presenti decreto sancimus, ne clerici beneficiati, aut in sacris ordinibus constituti, villarum procuraciones admittant, videlicet ut non sint senescalli, aut ballivi talium administrationum, occasione quarum laicis in reddendis rationibus obligentur, si & jurisdictiones exercent sæculares.* Eccl. Concilium Londinense habitum anno salutis 1503. apud VVillelmum Malmesburiensem lib. 1. de gest. Pontif. Angl. ibi: *Ne quilibet cleri sint sæcularium præpositi, vel procuratores, aut iudices sanguinis.* Hinc à Tribunali Romano rejectus quidam clericus, quòd jurisdictionem pro Comite Flandrensi exercuisset, de quo Stephanus Tornacensis cap. 131. *Jurisdictionem civilem usque ad rigorem, quam imperium mixtum quidam appellant, sub potestate Comitis Flandrensis procuratorio nomine diu exercuit; ubi ex officio qualitercunque suscepto tenebatur & innocentes absolvere, & noxios condemnare: neminem tamen, ut ipse confitetur, ad effusionem sanguinis ore proprio condemnavit, sed confessos, aut convictos de crimine, Communia Ambianensi, ad quam judicium sanguinis spectat, secundum quod*

meruisset reus, judicandos exposuit, & plebendos. Exponit Boëtius Epon. in presenti, num. 6. Villæ enim plerumque ponuntur pro minoribus civitatibus, aut majoribus, ut in cap. ex litteris, vers. *Sic Episcopus, de excess. Pralar. cap. venerabili fratri, de censibus.*

(c) *Justitarius.*] Id est iudex, quo modo regulariter accipitur apud Ingulphum, quem refert Joannes Vossius de vitis serm. lib. 3. cap. 17. ibi: *Præfectus provinciarum, quos antea vice Domini in duo officia divisit, id est in iudices, quos nunc justitarios vocamus; & in Vicecomites, qui adhuc idem nomen retinent.* Indeque pro judicis munere ponitur justitaria in legibus Siculis lib. 1. tit. 45. & 46. apud Matthæum Parisium anno 1188. ibi: *Episcopus Dunelmensis habuit justitariam à magno flumine usque ad Scotorum mare: VVillelmus vero Etenensis obtinuit justitariam à flumine prædicto ad plagam Australem; quod Hugo Dunelmensis Episcopus nimis molesto ferebat, tunc primò intelligens, quod Rex illum justitarium fecerat, non zelo justitiæ, sed ut pecuniam ab eo extorqueret.* Specialiter verò justitarius sumitur pro iudice causarum criminalium, in cap. ex litteris 5. de pignor. ubi justitarius appellatur minister Regius, qui cognovit de quodam delicto: & ex Clement. 1. de penit. & remiss. ubi postquam Patres Concilii Viennen. statuerunt, sacramentum penitentiae ultimo supplicio damnatis non esse denegandum, ut fieri consueverat, hæc adjiciunt verba: *Justitarios omnes, & Dominos temporales, ut ab hujusmodi desistant abusu, in Domino hortamur.* Notavit Glossa in cap. Episcopus, hoc tit. in 6. quo modo justitarium in presenti exponit Barbosa voto 89. num. 66. Commentarium hujus textus dedi supra in cap. 2.

C A P U T V.

Idem (a) Cant. Archiep.

Clericis qui in sacris ordinibus constituti sunt, ex (b) Toletano Concilio judicium sanguinis agitare non licet. Unde prohibemus, ne aut per se truncationes membrorum faciant, aut judicent inferendas: quod si quis tale quid fecerit, (c) honore privetur, & loco. Jubemus etiam sub interminatione anathematis, ne quis sacerdos officium